

שזו"ת סיכום הדף

נדדים י"ב – כ"ה

לקראת מבחן תורתם משתמרת המתקיים ביום א' פרשת תולדות

ו. האם אפשר להוכיח מהברייתא הנ"ל, ומדברי שמואל שבעיקרו מתפסים? להו"א, יש להוכיח שבעיקרו מתפסים, והכוונה בדברי שמואל, שמת אביו ביום ראשון א' בניסן, ונדר שלא יאכל בשר ולא ישתה יין באותו היום, ואחר כמה שנים נדר ואמר יום זה יהא עלי כיום א' בשבת, אסור, אף שכמה ימי ראשון היה מותר, משום שבעיקרו מתפסים, ביום ראשון שמת בו אביו. למסקנא, אין להוכיח, שאפשר שבהיתר מתפסים והכוונה בדברי שמואל 'שנדור ובא מאותו היום ואילך', והיינו שאסר עליו כל ימי ראשון מאז שמת אביו.

ז. מה החידוש בדברי הברייתא [ר"ן]?

א. החידוש באמר 'כיום שמת בו גדליה, שאף שבלא נדרו אסור מדרבנן שהיא תענית ציבור, אעפ"כ נחשב מתפסים בדבר הנדור כיון שנדר בעצמו. ב. החידוש הוא שאע"פ שהתפסו בדבר שאסור רק לו בנדר – נאסר.

ח. מה דין המתפסים ואסר עליו כבר זה 'כחלת אהרן' או 'בתרומת אהרן'?

מותר, שאע"פ שחלה ותרומה נאסרים מחמת שקרא עליהם שם חלה ותרומה, כיון שאין האיסור שוה לכל הרי זה דבר האסור ולא דבר הנדור.

ט. מה דין המתפסים בתרומת לחמי תודה לאחר זריקת דמים?

תלוי באיבעיא הנ"ל (המתפסים בבשר שלמים), שאם בהיתר מתפסים מותר, ואם בעיקרא מתפסים אסור.

דף י"ב יום א' וירא.

א. מה הדין במקרה שמונח לפניו בשר זבח שלמים שלאחר זריקת דמים, ואמר על בשר חולין שיהא כמותו?

איבעיא לרמי בר חמא, האם התפסים בעיקרו, קודם זריקת דמים, ואסור או בהיתרו של עכשיו, מתפסים, ומותר.

ב. למה אין לומר שאף אם בהיתרו של עכשיו מתפסים מכל מקום, גם עכשיו אסור לטמאים, וחזה ושוק אסור לזרים [ר"ן]?

שאינן האיסור לטמאים ולזרים, מחמת נדרו, שהרי מצד נדרו שוה האיסור לכל, ואין מתפסים בדבר האסור אלא בדבר הנדור.

ג. האם אפשר להוכיח ממה ששנינו שהנודר 'נותר' אסור, שבעיקרו מתפסים, [שהלא הנותר כבר נזרק דמו והותר מחמת נדרו, והנותר עצמו הוא דבר האסור, ולא דבר הנדור]?

אין להוכיח, שיש לפרש שהנודר 'נותר' אסור, הכוונה לנותר מבשר עולה, שאסור גם לאחר זריקת דמים מחמת נדרו.

ד. באיזה אופן מיירי, איסור נדר [בתפסה] האמור בתורה?

כגון שאמר 'הריני שלא אוכל בשר ושלא אשתה יין כיום שמת בו אביו, או 'כיום שמת בו רבו, או 'כיום שנהרג בו גדליה בן אחיקם, או 'כיום שראיתי ירושלים בחורבנה'.

ה. מה הוסיף שמואל על הברייתא הנ"ל? והוא שנדר באותו היום,

- י. מה דין המתפיש בתרומת קודם זריקת דמים, בעודה עיסה?
- באופן זה אסור לשני צדדי האיבעיא, שהרי לא הותרה בזריקה.
- יא. כמה לחמים צריך לאפות, לחמי תודה?
- ארבעים חלות, ואם אפה ד' חלות גדולות יצא, שמה שנאמר בתורה 'ארבעים' הוא רק למצוה לכתחילה,
- יב. באיזה אופן יצא כשאפה רק ארבע חלות, [הרי צריך להפריש חלה אחת מכל עשר]?
- כשהפריש בשעת הלישה, חלה אחת מכל מין, ואח"כ חזר ואפה ארבע חלות, חלה אחת מכל מין, [דהיינו שמונה חלות, ארבע לכהן, וארבע לבעל התודה]
- יג. למה אם לא הפריש תרומה בעודם עיסה, ועשה ד' חלות, אינו יכול ליטול אחת מהחלות לשם תרומה על כל הד' מינים?
- שנאמר 'והקריב ממנו אחד', והינו שצריך לקחת תרומה מכל מין ומין, וגם אינו יכול ליטול פרוסה מכל מין, שנאמר 'אחד' ולא פרוסה.
- יד. מה דין המתפיש בתרומת הלשכה? נחשב כמתפיש בדבר הנדור ואסור.
- דף י"ג יום ב' וירא.
- א. מה הדין באומר 'הרי עלי כבכור' סתם, או שאמר 'כבכור לפני זריקת דמים'?
- לרבי יעקב אסור, שנאמר 'כי ידור נדר לה' לרבות התפסה בכבכור.
- לרבי יהודה מותר, שבכור דבר האסור הוא ולא דבר הנדור.
- ב. האם בכור נחשב לדבר הנדור, או לדבר האסור? לרבי יעקב, נחשב לדבר הנדור, ואף שבכור אסור בלא נדרו, מכל מקום כיון שמצוה להקדישו, שנאמר 'כל הבכור... תקדישו', נחשב לדבר הנדור.
- לרבי יהודה נחשב לדבר האסור, שהרי גם אם לא הקדישו הוא קדוש.
- ג. מה מרבים מהפסוק 'כי ידור נדר לה'?
- לרבי יעקב לרבות התפסה בכבכור.

- לרבי יהודה לומדים מהפסוק, שהמתפיש בחטאת ואשם אסור, שאף שהם דבר שבחובה הרי אלו דבר הנדור.
- ד. מה הדין במתפיש בבשר שלמים [שהיה מונח לפניו בשר שלמים, ובשר חולין, ואמר זה כזה]? איבעיא בגמרא, האם המתפיש בבשר שלמים לאחר שחיטה בעיקרו מתפיש ואסור, או בהיתר מתפיש ומותר, ולא נפשטה האיבעיא, ולהלכה אסור.
- ה. מה דין האומר, אימרא לאימרא כאימרא, דירים לדירים כדירים, עצים לעצים כעצים, אישים לאישים כאישים, מזבח למזבח כמזבח, היכל להיכל כהיכל, ירושלים לירושלים כירושלים?
- לרבי מאיר, מְשַׁנָּה סיים 'שאוכל לך' אסור, סיים 'לא אוכל לך' מותר שלרבי מאיר אף בלא כ"ף הדמיון אסור.
- לרבי יהודה, אינו אסור אלא אם אמר בכ"ף הדמיון, כגון 'כאימרא'.
- ו. באיזה אופן יהיה אסור [לר"מ] אף שסיים 'לא אוכל לך'?
- כשאמר 'לאימרא' וכדו' שאז מפרשים כוונתו, כאימרא יהא, ולפיכך לא אוכל לך, ורק כשאומר 'לא אימרא', אז מותר.
- ז. באיזה אופן יהיה אסור [לר"מ] אף שסיים 'לא אוכל לך' [לגירסה שבר"ן]?
- באומר בשווא תחת הלמ"ד אסור, שאפשר לפרש ככוונת הברייתא, באומר 'לאימרא' עם פת"ח תחת הלמ"ד הרי זה באומר לא אימרא, ומותר.
- ח. מה דין האומר 'בקרבתן שאוכל לך', או 'בעולה' 'במנחה' 'בחטאת' 'בתודה' 'בשלמים' שאוכל לך? אסור.
- ט. מה דין האומר 'קרבתן שאני אוכל לך' או 'הקרבתן שאני אוכל לך' בלא כ"ף הדמיון? לרבי מאיר אסור.
- לרבי יהודה מותר, כיון שאין שמם מוכיח על איסורם אלא על דינם מה שצריך לעשות עמהם.

י. מה דין האומר 'הא קרבן' וכדו'?

לכו"ע מותר, שנדר בחיי קרבן.

יא. מה דין האומר 'לקרבן'?

בין אם סיים 'שאני אוכל לך', ובין אם סיים 'לא אוכל לך', אסור שנעשה כאומר, לקרבן יהא, לפיכך לא אוכל לך, (והיינו לרבי מאיר, שלא מחלק בין קרבן לבקרבו).

יב. האם שבועה ונדר חלים על דברים שאין בו ממש?

שבועה חל בין על דבר שיש בו ממש ובין על שאין בו ממש, משום ששבועה היא איסור גברא, שהוא לא יעשה כן, ויש בגברא ממש.

נדר, חל רק על דבר שיש בו ממש, משום שנדר הוא איסור הפצא וּמדרבנן חלים נדרים גם על דברים שאין בהן ממש.

יג. מה דין האומר לחבירו, קונם פי מדבר עמך, ידי עושה עמך, רגלי מהלכת עמך?

אסור, (ואף שמשמע שהקונם הוא על הדיבור והעשייה, ואז הנדר אינו חל), מכל מקום משמע גם שעולה על הפה והיד והרגל, והוי כאומר 'יאסר פי לדיבורי' ידי למעשיהם' רגלי להילוכן, וכיון שסתם נדרים להחמיר אומרים שעולה על הפה היד והרגל.

יד. מה דין האומר חולין שאוכל לך, כבשר חזיר, כעבודת כוכבים, כתקרובת עבודה זרה של עורות לבובין, כנבילות, כשקצים ורמשים כחלת אהרן ותרומת אהרן? מותר, שכל אלו אסורים מחמת איסור ולא מחמת נדר, ואין מתפיסים בהם.

טו. למה אמרו שהמדיר לאשתו והתפיס הנדר בדבר האסור, צריך פתח לנדרו?

מפני שדרכו לאסרה מתוך הקפדה, ואם יהא מותר בלא פתח יבא להתיר גם כשהתפיס בדבר הנדר.

טז. מה הכוונה שהאומר לאשתו 'הרי את עלי כאימא' פותחין לו פתח דווקא ממקום אחר?

הכוונה שאין פותחים לו פתח, משום כבוד אמו.

דף י"ד יום ג' וירא.

א. למה שנו במשנה 'ואלו מותרין, חולין שאוכל לך', [הרי זה מיותר, שהרי פשוט הוא, ואף לא נצרך לדיוק שאם אמר 'לא חולין שאוכל לך' שאסור, וכרבי יהודה

הסובר שמכלל לאו אתה שומע הן, שהרי זה כבר שנינו בפרק קמא?]

לת"ק נשנה אנב השאר.

לרבינא המשנה מתפרשת כך, ואלו מותרין כחולין, האומר כבשר חזיר כעבודת כוכבים וכו'.

ב. מה הקשו בגמרא על פירושו של רבינא?

שאיין לומר שכוונת המשנה הוא ללמד שהמתפיס בדבר האסור הרי הוא כחולין ואינו צריך התרה אף מדרבנן, שזאת שמענו מכך ששנינו בסיפא [באסר עליו אשתו כאימא] שצריך התרה מדרבנן, הרי שבאופנים שברישא אין צריך.

ג. מה לומדים מהפסוק 'איש כי ידור נדר לה'?

שדווקא אם התפיס נדרו בדבר הנדר, אסור, אבל אם התפיס בדבר האסור אינו חל (ואפילו עם הארץ אינו צריך שאלה מדרבנן).

ד. למה אין לומר שצריך את הפסוק ללמוד שאפשר להתפיס בדבר הנדר?

שלא צריך פסוק, שכשאמר 'כבר זה כקרבן' ודאי אסור שלא גרע מידות נדרים.

ה. מה לומדים מהיתור בפסוק 'לאסור איסור על נפשו' מלמד שאפילו אם התפיס בדבר האסור מחמת נדר רק לו לבד, נקרא מתפיס בדבר הנדר.

ו. איזה חידוש יש בכך שהאוסר על עצמו לאכול כיום שמת בו אביו או רבו שנדר מלאכול באותו היום, שנחשב למתפיס בנדר [ר"ן]?

שאף שבלי נדרו לא היה אוכל באותו יום מחמת צער, אף על פי כן אם מתפיס בו נחשב שמתפיס בדבר הנדר, כיון שאסור לאכול באותו יום מחמת נדרו.

ז. האם מועיל התפסה בשבועה [ר"ן]?

דווקא בנדר מועילה התפסה, שאיסור הפצא הוא ומתפיס חפץ בחפץ, אבל שבועה שהוא אוסר עצמו מן החפץ, כשאמר 'זה כזה' לא אמר כלום, ויש

סוברים, שהתפסה בשבועה מועילה לענין איסור ורק לענין קרבן ומלקות אינה כשבועה.

ח. מה הכוונה במה ששנינו 'האומר לאשתו הרי את עלי כאימא, צריך שאלה, [הרי זה דבר האסור]? לאביי, הכוונה שצריך שאלה, מדרבנן, שהרי מדאורייתא לא אמר כלום כיון שהתפס בדבר האסור.

לרבא הכוונה הוא שעמי הארץ צריכים שאלה, שגזרו עליהם שלא יזולו, אבל תלמידי חכמים אינם צריכים שאלה, אף מדרבנן.

ט. מה דין הנשבע בתורה, ואמר 'בה ובמה שכתוב בה'?

דבריו קיימים בכל אופן.

י. מה הדין הנשבע בתורה, ואמר רק 'בה'?

כשהתורה מונחת, לא אמר כלום, ולרבי יוחנן, עם הארץ צריך שאלת חכם.

כשהתורה בידו, לתירוץ הראשון והשני, לא אמר כלום, לתירוץ השלישי, דבריו קיימים, שהוא כמו שאומר במה שכתוב בה.

יא. מה הדין הנשבע בתורה, ואמר 'במה שכתוב בתוכה'?

כשהתורה בידו, דבריו קיימים.

כשהתורה מונחת, לתירוץ ראשון, לא אמר כלום, לתירוץ שני ושלישי, דבריו קיימים.

יב. מה בהיה ספר תורה בידו ונשבע במה שכתוב בה –

הוי שבועה, שדעתו על השמות הכתובים בה, וללשון ג' כן הוא גם אם אמר 'בה' אף שלא אמר 'במה שכתוב בה'. [ולהראב"ד גם נדר חל באופן זה, שהשמות הם כדבר הנדרור שנתקדש בהכנתו וכוונתו].

יג. למה נשנה בברייתא שוב 'בה, ובמה שבתוכה'?

לתירוץ א', לומר שאף שהתורה מונחת, כשאמר 'בה' כבר הזכיר הגוילים, וכשאמר 'במה שכתוב בה' בהכרח שדעתו על האזכרות שבה.

לתירוץ ב', שנו בה ובמה שכתוב בתוכה, לגלות ש'במה שכתוב בתוכה' מיירי שהספר מונחת, וכ"ש כשהספר בידו, וזו ואין צריך לומר זו.

לתירוץ ג' שמירי שהתורה בידו, והחידוש שבכזה אופן אף שאמר 'בה' דבריו קיימים.

דף ט"ז יום ד' וירא.

א. מה דין האומר קונם שאני ישן, שאני מדבר, שאני מהלך?

אינו עובר בכל יחל, שנדר הוא איסור הפצא, וחל רק על דבר שיש בו ממש,

ולרבינא עובר בכל יחל מדרבנן.

ב. מה דין האומר קונם עיני בשינה, (בלא הנבלת זמן)?

אף על פי שאסר עליו איסור הפצא אין הנדר חל, כיון שאי אפשר לקיימו.

ג. מה דין האוסר עצמו בשבועה שלא ישן שלשה ימים?

כיון שאי אפשר לקיים השבועה הרי נשבע לשוא, ומלקים אותו, ויכול לישן לאלתר.

ד. מה דין האומר 'קונם עיני בשינה היום'?

הרי הוא בכל יחל מדאורייתא.

ה. מה דין האומר 'קונם עיני בשינה למחר אם אישן היום'?

מותר לישן היום, ואין חוששים שישן למחר.

ו. מה דין האומר 'קונם שינה היום אם אישן למחר'?

לרב יהודה אמר רב, אל ישן היום, שמא ישן למחר, כיון שיום המתרת אינו עיקר האיסור אלא תנאי ליום ראשון אינו נזהר בו.

ולרב נחמן מותר לישן היום, ואין חוששים שמא ישן למחר. [והלכה כרב יהודה].

ז. מה דין האומר 'קונם שאת נהנית לי עד הפסח אם

תלכי לבית אביך עד החג'?

הלכה לפני הפסח אסורה בהנאתו עד הפסח.

לא הלכה לפני הפסח, לפי רב יהודה לא תהנה ממנו עד הפסח, שמא תלך עד החג, שאין אדם נוהר בתנאי הנדר כיון שאינו עיקר הנדר.

ח. מה הדין אם היא כן נהנית ממנו [ר"ן]?

לדעת הר"ן היא לוקה ולא הוא, שהרי לא עשה שום איסור.

לפי הרמב"ם היא אינה לוקה שכיון שלא נדרה לא שייך בה 'לא יחל דברו', והוא לוקה אם ההנה אותה.

ט. מה דין האומר לאשתו 'קונם שאני משמשך'?

אין הנדר חל אפילו מדרבנן, כיון שמשועבד לה מן התורה, ואף שקונמות מפקיעים מידי שעבוד, אלמו רבנן לשעבוד האשה.

י. מה דין האומר 'הנאת תשמישך עלי'?

אף שלא אסר חפצא ואין בו ממש חל הנדר מדרבנן וכדברי רבינא.

יא. איך יכול לחול הנדר הרי יש עליו מצוה דאורייתא של פריה ורביה ומצות עונה [ר"ן]?

שיש כח לחכמים לעקור דבר מן התורה בשב ואל תעשה, ולא שייך כאן לומר מצוות לאו ליהנות ניתנו, שרק המצווה עצמה אינה נחשבת להנאה, אך כאן הגוף נהנה בשעת קיום המצוה.

יב. מה דין האומר שבועה שאיני ישן, שאיני מדבר, שאיני מהלך?

אסור, שאיסור שבועה הוא איסור גברא וחל אפילו על דבר שאין בו ממש.

יג. מה דין האומר 'קרבן לא אוכל לך'?

מותר, שבין אם כוונתו להישבע בחיי קרבן שלא יאכל, הרי אין שבועה תופסת בקרבן, ובין אם כוונתו לנדור, הרי לא נדר אלא מה שלא יאכל.

יד. מה דין האומר 'הא קרבן שאוכל לך'?

מותר, שנשבע בחיי קרבן ואינה שבועה.

טו. מה דין האומר 'לא קרבן לא אוכל לך'?

לרבי מאיר מותר, שסובר שאין אומרים מכלל לאו אתה שומע הן.

ולרבי יהודה אסור שנשמע מדבריו שמה שאוכל יהא כקרבן.

דף ט"ז יום ה' וירא.

א. מה דין האומר 'לקרבן לא אוכל לך'?

לרבי מאיר, אסור, שמפרשים כוונתו, לקרבן יהא, לפיכך לא אוכל לך, ודווקא שאמר 'לקרבן' בשו"א, אבל אמר 'לקרבן' בפת"ח הרי זה כאומר 'לא קרבן לא אוכל לך' ומותר, שהרי אמר שלא יהא קרבן.

ב. מה דין האומר שבועה לא אוכל לך?

אסור.

ג. מה הוא משמעות הלשון כשאמר 'הא שבועה שאוכל לך'?

לאב"י יכול להיות במשמעות שתי לשונות, לשון א', שהיו מסרבים בו שיאכל ואמר, אוכל אוכל, ושוב אמר 'שבועה שאוכל' הרי נשבע שיאכל. לשון ב' שהיו מסרבים בו שיאכל ואמר, לא אוכל לא אוכל, ושוב אמר: 'שבועה שאוכל', הרי נשבע שלא יאכל.

לרב אשי, שבועה שיאכל לעולם משמעה שנשבע לאכול, ומה ששינינו שבועה שאוכל אסור היינו כשנשבע 'שאי אוכל'.

ד. מה החדוש בדברי רב אשי?

החדוש הוא שאין אומרים שנתכווין להישבע שיאכל ונגמגם והאריך באל"ף עד שנראה כאומר שאי אוכל.

ה. מה דין האומר 'לא שבועה (לגירסת הר"ן: לשבועה) לא אוכל'?

אסור, שמכלל לאו אתה שומע הן, שמה שיאכל אסור בשבועה.

ו. האם בשבועה רבי מאיר מודה, שאומרים מכלל לאו אתה שומע הן [ר"ן]?

בשבועה שהיא איסור גם רבי מאיר סובר שאומרים, מכלל לאו אתה שומע הן, ורק לענין ממוז אין אומרים, ונדרים בכלל ממוז כיון שאיסור חפצא הן.

ז. איזה חומר יש בשבועות מנדרים?

השבועה חלה מדאורייתא על דבר אין בו ממש, ובנדרים אסור רק מדרבנן.

ח. איזה חומר יש בנדרים משבועות?

שהאומר קונם סוכה שאני עושה, לולב שאני נוטל, תפילין שאני מניח, בנדרים אסור, ובשבועות מותר, שאין נשבעים לעבור על המצוות.

ט. מגין שאין נשבעים לעבור על המצוה, ואף שנשבע פטור מקרבן, ומלאו?

שפטור מקרבן, שנאמר 'להרע או להיטיב', מה הטבה רשות אף הרעה רשות.

פ. פטור מלאו, שנאמר 'איש כי ידור נדר לה' או ישבע שבועה... לא יחל דברו', דברו לא יחל אבל מיחל הוא לחפצי שמים.

י. מגין שנדר חל על דבר מצוה?

שנאמר 'כי ינדור נדר לה'.

יא. מה היא הסברא שבנדר אומרים 'לה' שהנדר חל אף על המצוה, ובשבועה לא קאי על שבועה?

לפי שבנדר הוא אוסר הנאת החפץ על עצמו, ואין מאכילים אדם דבר האסור לו, מה שאין כן בשבועה שאומר שלא יקיים המצוה, לא כל הימנו להפקיע עצמו ממצוות שהוא מצווה בהם.

יב. באיזה אופן מיירי שנדר שלא לקיים המצוה, שחל הנדר?

לאביי. כגון שאמר 'הנאת סוכה עלי'.

לרבא, אינו נאסר בלשון זה, שהרי מצוות לאו ליהנות ניתנו, אלא מיירי שאמר 'ישיבת סוכה עלי'.

יג. באיזה לשון צריך לומר שאוסר הסוכה עליו [ר"ן]?

לר"ן מיירי שאמר 'קונם סוכה לישיבתה עלי', לתוספות, אף כשאמר 'קונם ישיבת סוכה עלי', שכיון שהזכיר החפץ חל הנדר עליו.

דף י"ז יום וערש"ק וירא.

יד. מה הפירוש, יש נדר בתוך נדר, ומנין?

שאם אמר 'הריני נזיר הריני נזיר', חייב לנהוג נזירות על כל קבלה, ומונה שלושים יום ומביא קרבן וחוזר ומונה שלושים יום ומביא קרבן, ונלמד מיתור נזיר להזיר'.

ב. מה הפירוש, אין שבועה בתוך שבועה?

שאם אמר 'שבועה שלא אוכל שבועה שלא אוכל', ואכל, אינו חייב אלא אחת.

ג. מה דין האומר 'הריני נזיר אם אוכל ככר זה'?

מתחייב בנזירות נפרדת על כל כזית שאוכל בהתראה.

ד. מה דין הנשבע שלא יאכל ככר זה [ר"ן]?

על כל כזית שאוכל, והתרו אותו חייב קרבן ומלקות.

ה. באיזה אופן מיירי זה ששנינו שיש נדר בתוך נדר והאומר 'הריני נזיר הריני נזיר' מתחייב בשתי נזירות?

לרב הונא, רק כשאמר, 'הריני נזיר היום, הריני נזיר למחר', [שכיון שמונה נזירות השניה מיום המחרת ואילך שלושים יום, נמצא שנתחייב מחמת נדר שני יום אחד נוסף על נזירות ראשונה, מינו שנוסף אותו יום חל עליו נזירות ל' יום, שאין נזירות פחותה מכך].

לשמואל, אפילו אמר 'הריני נזיר היום הריני נזיר היום' למדים מ'נזיר להזיר' שניזירות חלה על נזירות.

ו. לפי הנ"ל, באיזה אופן מיירי זה ששנינו שאין שבועה בתוך שבועה?

לשמואל, כמו שנדר בתוך נדר מיירי שאמר 'הריני נזיר היום הריני נזיר היום', כך בשבועה מיירי באופן שאמר 'שבועה שלא אוכל תאנים', וחזר ואמר 'שבועה שלא אוכל תאנים'.

לרב הונא, כמו שנדר בתוך נדר מיירי שאמר 'הריני נזיר היום הריני נזיר למחר', כך בשבועה מיירי שאמר 'שבועה שלא אוכל תאנים', וחזר ואמר 'שבועה שלא אוכל תאנים וענבים', ואין השבועה השניה חלה, כיון שכבר אסור בתאנים.

ז. מה הוא כוונת האומר 'שבועה שלא אוכל תאנים', וחזר ואמר 'שבועה שלא אוכל תאנים וענבים'?

- ב. למה צריך פסוק שנזירות חלה על נזירות, לרב הונא שסבר שמירי שאמר 'הריני נזיר היום והריני נזיר למחר' הרי זה פשוט שמשום היום הנוסף צריך למנות שלושים יום?
- ג. צריך הפסוק לאופן שקיבל עליו שתי נזירות בבת אחת, שמונה שתי נזירות חלוקות, ועל כל ל' מגלח ומביא קרבן.
- ד. מה דין האומר 'קונם עלי כבר זה קונם עלי כבר זה' [ר"ן]?
- ה. י"א, שאם אכלו חייב ב', ולר"ן, אינו חייב אלא אחת. האם הנדרים חלים על השבועות [ר"ן]?
- ו. הנדרים חלים על השבועות, כשם שהנדר חל על מצוה משום שאיסור חפצא הוא.
- ז. באיזה אופן חלים הנדרים על השבועות [ר"ן]?
- ח. א. כגון מי שנשבע לאכול כבר זה ואח"כ אסר עליו בקונם שאסור לאכול. ב. אם נשבע שלא לאכול כבר זה, ואח"כ אסר עליו בנדר, אם אכלו חייב שתיים. באיזה אופן אינם חלים הנדרים על השבועות [ר"ן]?
- ט. א. אם אסר עליו כבר בנדר, וחזר ונשבע שיאכל אסור לאכול, ולא אומרים שחל השבועה. ב. אם אסר עליו כבר בנדר ואח"כ נשבע שלא יאכל הכבר, אם אכלו אינו עובר אלא משום בל יחל, והגם שהנדר הוא על החפץ והשבועה הוא על הגברא, נדר הוא גם על הגברא, שלא יחל' הוא איסור גברא.
- י. מה הדין האומר שבועה שלא אוכל שבועה שלא אוכל?
- יא. אין השבועה השניה חלה.
- יב. מה הדין בהנ"ל, אם לאחר מכן נשאל על הראשונה? אם נשאל על הראשונה חלה השניה עליו, וכך מדייקים מלשון המשנה ששנינו אינו חייב 'אלא אחת', ולא 'חייב אחת'.
- יג. האם הולכים בספק נדרים או בספק נזירות, לחומרא או לקולא?

- כ. כוונתו בשבועה השניה שלא אוכל תאנים וענבים כאחת.
- כא. האם האומר 'שבועה שלא אוכל תאנים', וחזר ואמר 'שבועה שלא אוכל תאנים וענבים', חלה השבועה השניה?
- כב. לרבא מינו שחלה השבועה על הענבים חלה גם על התאנים שכבר אסור בהם.
- כג. לרב הונא, כיון שאין השבועה חלה על התאנים, ולא נשבע על הענבים אלא עם תאנים, אין השבועה חלה כלל.
- כד. מה הדין בהנ"ל, אם אכל תאנים, והפריש קרבן, וחזר ואכל ענבים [לרבא]?
- כה. הרי הענבים חצי שיעור ואין מביאים קרבן על חצי שיעור.
- כו. מה הדין אם אכל תאנים וענבים בהעלם שבועה הראשונה, והתרו בו משום שניה?
- כז. לוקה, גם משום שניה.
- כח. מה הדין במי שנזר שתי נזירות, ולאחר שמנה את הראשונה, והפריש קרבן, נשאל עליה?
- כט. עלתה לו שניה בראשונה.
- ל. באיזה אופן אומרים, שעלתה לו שניה בראשונה לפי רב הונא?
- לא. כשאמר 'הריני נזיר היום הריני נזיר למחר', ועלתה לו שניה בראשונה הכוונה חוץ מיום האחרון.
- לב. מיירי באופן שמקבל עליו שתי נזירות בבת אחת, שאמר 'הרי עלי שתי נזירות'.
- לג. לרבא (להלן דף י"ח.) מיירי באמר הריני נזיר היום הריני נזיר היום, וכשנשאל על הראשונה גם רב הונא מודה שחלה השניה.
- לד. דף י"ח שב"ק וירא.
- לה. מה דורשים מהפסוק 'נזיר להזיר'?
- לו. נדרש שנזירות חלה על נזירות, שבלא הפסוק היו אומרים, מה שבועה חמורה שנאמר בה 'לא ינקה' אין שבועה חלה על שבועה, נדר הקל לא כל שכן.

לתנא קמא דמתניתין, ספק נדרים לחומרא, והיינו שנדרים שיש לפרשם לחומרא או לקולא, כל שלא פירש אחר כך כוונת דבריו מפרשים לחומרא. ולרבי אליעזר ברבי צדוק מפרשים לקולא (ולהלכה קי"ל נדרים לחומרא).

י. מה הדין, באומר 'הרי עלי כבשר מליח' או 'כיינ נסך'? אם פירש שכוונתו כבשר ויין של קרבנות, אסור, ואם פירש כוונתו כבשר ויין של עבודה זרה – מותר, ואם סתם, אסור[לתנא דמתניתין]..

יא. מה הדין, באומר 'הרי עלי כמעשר'?

אם פירש שכוונתו כמעשר בהמה, אסור, שדבר הנדור הוא, שהוא קוראו עשירי ואסור לכל עד שיקרבו מתיריו, אם פירש שכוונתו כמעשר גורן, מותר, וסתם אסור, [לתנא דמתניתין].

יב. מה הדין, האומר הרי עלי בתרומה, ופירש דבריו?

אם פירש שכוונתו בתרומת הלשכה, אסור, אם פירש שכוונתו בתרומת הגורן, מותר,

יג. מה הדין, האומר הרי עלי בתרומה, סתם?

לרבי מאיר אסור.

לרבי יהודה, סתם תרומה ביהודה היינו תרומת הלשכה, שהיו קרובים לבית המקדש והיו קורין גם לתרומת הלשכה תרומה, ולכן כשאמר סתם אסור, וסתם תרומה בגליל היינו תרומת גורן משום שהיו רחוקים מירושלים ולא היו מכירים בתרומת הלשכה ולכן כשאמר סתם מותר.

יד. מה הדין, האומר הרי עלי כחרם, סתם?

לתנא קמא, כל שלא פירש שכוונתו לחרם של כהנים, תולים בחרמי שמים ואסור.

לרבי אליעזר בר צדוק, [הסובר שסתם נדרים להקל], ביהודה, שמכירים כהנים שביניהם, ושמו נתכוון לחרמי כהנים, תולים להקל ומותר, ובגליל שלא היו מכירים בחרמי כהנים, תולים שכוונתו לחרמי גבוה ואסור.

טו. איך מתרין רבי זירא, את הסתירא, שבמשנתנו שנינו שספק נדרים להחמיר, ומאידיך שנינו שסתם נזירות להקל?

רבי זירא מתרין שמשנתנו כחכמים שסוברים שאדם מכניס ממונו לספק, ולכן המקדיש חיתו או בהמתו הקדיש את הכוי, ולדבריהם גם גופו מכניס לספק, והמשנה שסתם נזירות להקל כרבי אליעזר הסובר שלא הקדיש הכוי משום שאינו מכניס ממונו לספק, וכל שכן שאינו מכניס גופו לספק.

טז. איך דחתה הגמרא את תירצו של רבי זירא, שהעמיד המשנה שספק נזירות להקל, כרבי אליעזר? שמצינו לגבי טומאת משקים, שרבי אליעזר אומר שספק ליטמא טמא, ולהחמיר, ואף שסובר שטומאת משקים הוא רק מדרבנן, ולכן אין לומר שבנזירות דאורייתא יאמר שספק להקל.

דף י"ט יום א' חיי שרה.

א. מה הדין, ספק בכורי בהמה?

לא צריך לתתו לכהן, שהמוציא מחבירו עליו הריאה, אבל מכל מקום אסורים בניזה ועבודה.

ב. האם ספק בכורי בהמה אסורים בניזה ועבודה, גם לרבי אליעזר, הסובר שאין אדם מכניס עצמו לספק? גם ר"א מודה שאסורים, שדווקא בקדושה הבאה בידי אדם אינו מכניס עצמו וממונו לספק, אבל בקדושה הבאה בידי שמים שאינה בידו, ספיקו להחמיר.

ג. מה הדין, ספק משקין?

ליטמא, [דהיינו אם נולד ספק אם המשקים עצמם טמאים] רבי מאיר ורבי אליעזר מחמירים, ומטמאים.

לטמא, [דהיינו שספק אם המשקים טמאו אחרים], מקילים.

ד. האם טומא משקים הוא מדאורייתא?

לרב, וכן סבר רבי אליעזר, שאין טומאת משקים מדאורייתא כלל, ולכן לא גזרו טומאה על משקה בית המטבחים שבעזרה שלא להרבות טומאה בעזרה

לשמואל, טומאת משקים עצמם מדאורייתא, ורק לטמא אחרים היא מדרבנן.

ה. איך מנסה הגמרא, לתרץ את הסתירה, שבמשנתנו שנינו שספק נדרים להחמיר, ומאידך שנינו שסתם נזירות להקל?

א. שהמשנה שספק נזירות להקל, הוא כשיטת רבי יהודה, שסבר אין אדם מכניס עצמו לספק, [כלהלין] ומשנתנו כרבי שמעון, [והגמ' מנסה לדחות שמצינו שר"י סובר ספק נדרים להחמיר].

ב. שהמשנה שספק נזירות להקל, הוא כשיטת רבי אליעזר ב"ר צדוק, שאמר בסיפא של משנתנו שספק נדרים להקל.

ו. מה דין האומר הריני נזיר אם יש בכרי הוזה מאה כור, והלך ומצאו שננב או שאבד?

לרבי שמעון, ספק נזירות להחמיר, והוא נזיר.

לרבי יהודה, אינו נזיר, שאין אדם מכניס עצמו לספק, ולא קיבל עליו נזירות עד שיתברר לו שיהא באותו כרי מאה כור.

ז. למה סבר רבי יהודה במשנתנו שספק נדרים להחמיר, אף שסובר ספק נזירות להקל?

שרק במקום שספיקו חמור מודאו סבר שהולכים להקל, וכגון בנזיר, שנזיר ודאי מגלה ומביא קרבן ונאכל, ואילו על ספיקו אינו יכול לגלה, אבל בנדרים מודה רבי יהודה שהיות וספיקו אינו חמור מודאי ספיקו להחמיר.

ח. למה ספק נזיר אינו יכול להביא עולה ושלמים מספק ע"י תנאי שאם אינו נזיר הרי הם נדבה, וברגע שגילח על אחת משלשתם יצא [ר"ן]?

שאף שיכול להביא עולה ושלמים מספק, מכל מקום אינו יכול להביא חטאת, מספק חולין בעזרה, ולכתחילה אינו מגלה אלא אם כן הקריב חטאת עולה ושלמים.

ט. האם גם בנזיר עולם, חמור ספיקו מודאו?

בנזיר עולם, ספיקו חמור, שאף שגם נזיר עולם ודאי אינו מגלה לעולם, מכל מקום ודאי נזיר עולם הכביד שערו מיקל בתער ומביא ג' בהמות, אבל בספק אינו יכול להביא קרבנותיו.

י. מה הדין בספק נזיר שמשון לרבי יהודה?

לרבא ספיקו להחמיר, שהרי אין ספקו חמור מודאו, שגם בוודאי אינו מגלה בתער.

יא. מה הקשה רב הונא בריה דרב יהושע על רבא מברייתא, ומה תירץ רב אשי?

רב הונא בריה דרב יהושע, הקשה ששנינו בבברייתא בפירוש 'הריני נזיר שמשון אם יש בכרי הוזה מאה כור וננב שרבי יהודה מתירו, אף שספיקו אינו חמור מודאו.

רב אשי, תירץ שהברייתא הזו שמתירו הוא כרבי יהודה בשם רבי טרפון, שסובר שלא ניתנה נזירות אלא להפלאה ולא שיקבלו על תנאו בספק.

יב. לפי תירצו של רב אשי הנ"ל למה נקטה הברייתא, ננב או שאבד, הרי גם אם הכרי נמצא, אינו נזיר שהרי בשעת נזירתו לא היה בהפלאה?

החידוש בברייתא הוא שגם באופן שננב או נאבד סבר רבי שמעון שספיקו להחמיר, ואינו חושש לנזירות הפלאה, וגם סובר שמכניס עצמו לספק.

יג. האם הרישא והסיפא של המשנה הם אותו תנא?

לא, התנא ברישא סובר שסתם נדרים ספיקו להחמיר, והתנא של סיפא [היא שיטת רבי אלעזר בר צדוק] שסובר ספק נדרים לקולא, [שהרי שנינו סתם חרמים ביהודה מותרים ובגליל אסורים שאין אנשי גליל מכירין חרמי כהנים, ומשמע שאילו מכירים היו מותרים אע"פ שהוא ספק].

דף כ' יום ב' חיי שרה.

א. מה הדין בנדר שיש לפרשו לחומרא ולקולא, ופירש שנתכווין לקולא?

הנדר מותר, ואף שכמפרשו לקולא, מפרשו בדבר זר שאינו כל כך במשמעות לשונו, [כגון, נדר בהרם, ואמר שנדר בהרמו (רשת) של ים. או בקרבן, ואמר שנתכווין

לקרבנות של מלכים. או אמר הרי עצמי קרבן, ואמר שנדר בעצם שהניח בביתו להיות נודר בו. או אמר קונם אשתי נהנית לי, ופירש שהדיר אשתו הראשונה שגירש].

ב. האם נדרים שפירש שכוונתו לא היתה להתפייס בדבר הנדור, אלא בדבר האסור או המותר צריך שאלת חכם?

תלמיד חכם אינו צריך להשאל עליהם לחכם.

עם הארץ צריך להשאל עליהם לחכם.

ג. האם בנדרים הנ"ל, שהעם הארץ צריך להישאל עליהם, פותחים לו בחרטה, או רק בפתח?

לרבי מאיר מחמירים עליו שאין פותחים לו בחרטה ואין מתירים לו עד שימצא פתח לנדרו.

לחכמים, פותחים בחרטה, ומלמדים אותו כדי שלא ינהג קלות ראש בנדרים, והלכה כחכמים.

ד. מה הדין בנדרים הנ"ל, כשהעם הארץ עבר על נדרו קודם שבא לישאל לחכם?

לרבי מאיר, אם עבר על נדרו קודם שבא להשאל עליו עונשים אותו, שאין מתירים לו עד שינהג איסור כימים שנהג בהן היתר.

לחכמים, אין עונשים אותו.

ה. למה גדול אחד בזמן התוס' התיר מיד את האיש שנדר מכל פירות שבעולם הוץ מודגן, אף עבר על נדרו [ר"ן]?

א. שלא יכשל, כיון שהוא נדר שאי אפשר לעמוד בו,
 ב. שמתבטל ממלאכת שמים, שיחלש כשלא יאכל.

ו. לרבי מאיר שאין נזקקים להתיר נדרו עד שינהג איסור כימים שנהג היתר, מה הדין כשבא להשאל מעצמו [ר"ן]?

אין מתירים לו, ולא רק שאין מחזרים אחריו שישאל, כפי שמחזרים בשאר נדרים.

ז. מה עושים לבי"ד שהתירו לעם הארץ, לפני שנהג איסור כימים שעבר על נדרו?

לרב אחא בר יעקב, מנדים אותו.

ח. מה הדין מי שנזר ועבר על נזירותו?

לרבי יהודה אין נזקקים להתירו עד שינהג איסור כימים שנהג בהן היתר.

לרבי יוסי בנזירות יותר משלושים יום די אם ינהג איסור שלושים יום.

ט. למה אמרו 'אל תהי רגיל בנדרים'?

שסופך למעול בשבועות החמורות יותר.

י. למה אמרו 'אל תהי רגיל אצל עם-הארץ'?

שסופך להאכילך טבל.

יא. למה אמרו 'שלא יהיה רגיל אצל כהן עם-הארץ'?

שסופו להאכילו תרומה טמאה.

יב. למה אמרו 'אל תרבה שיחה עם האשה'?

שסופך לבא לידי ניאוף.

יג. מה אמרו על הצופה בנשים?

סופו שבא לידי עבירה.

יד. למי יהיה בנים שאינם מהוגנים?

למי שמסתכל במקום המינופת, ואפילו של אשתו נידה, יהיו לו בנים שאינם מהוגנים.

טו. מה לומדים מהסוק 'בעבור תהיה על יראתו על פניכם, לבלתי תחטאו'?

בעבור תהיה על יראתו על פניכם, זו בושה, לבלתי תחטאו שהבושה מביאה לידי יראת חטא.

טז. מה נאמר על מי שיש בו בושה?

א. שסימן יפה באדם שהוא ביישן, ב. שהמתבייש לא במהרה הוא חוטא, ג. שמי שאין לו בושת פנים בידוע שלא עמדו אבותיו על הר סיני.

יז. מה אמר רבי יוחנן בן דהבאי ששמע ממלאכי השרת?

הבנים היגרים, מפני שהופכים שולחנם, אילמים, מפני שמנשקים או"מ, חרשים, שמספרים בדברים אחרים, סומים, מפני שמסתכלים באו"מ.

יח. מה הכוונה ששמע ממלאכי השרת?

בשם החכמים שמצוינים ונבדלים משאר בני אדם, כמלאכי השרת, שאם לא כן איך יכול להיות שרבי

1. האם נדרי זרוזין מותרים גם כשמעמידים דבריהם [ר"ן]?
- במעמידים דבריהם צריכים התרה, אבל כשמוכר לשניים ומעמיד דבריו כלפי אחד וכלפי השני נתכוון לזרו, כיון שבטל אחד בטל אצל השני.
2. האם היתר נדרי זרוזין, הוא לכולי עלמא?
- לרבי יהודה נשיאה, ההיתר הוא רק לשיטת רבי טרפון שלא ניתנה נזירות אלא להפלאה, ונדריים הוקשו לנזירות שאינם חלים כשנעשו על תנאי.
- לרבא, ההיתר הוא גם לדעת חכמים, שישמו חכמים שאין דעתם לנדור אלא לזרו.
3. מה הדין כשהמוכר אומר קונם שאיני פוחת מסלע ופרוטה, ולוקח אומר קונם שאיני מוסיף על שקל פחות פרוטה?
- ספק בגמרא אם באופן שמדייקים כל כך, נתכוונו לזרו או שמא בדווקא נדרו.
4. מה הדין כשהיה מסרב בחבירו שיאכל אצלו, ואמר לו קונם ביתך שאני נכנס, טיפת צונן שאני טועם? מותר להיכנס לביתו ולשתות הימנו צונן, שלא נתכוון זה אלא לאכילה ושתיה מרובה.
5. האם אפשר להוכיח מהנ"ל שהיה מסרב בחבירו, שגם כשמדייקים כוונתם רק לזרו?
- אין להוכיח, שדווקא שם הקפיד לומר 'טיפת צונן', כיון שצדיקים אומרים מעט ועושים הרבה.
- יא. האם להתרת נדר צריכים הרטה מעיקרא או שצריך דווקא פתח?
- נחלקו אמוראים, י"א, שמתירים גם בהרטה, וי"א שצריך דווקא פתח.
- יב. מה עדיף בפתח מבחרטה?
- שבפתח, אילו היה נותן אל לבו אותו פתח לא היה נודר מעיקרא ונמצא שנדר בטעות.
- יג. האם פותחים בפתח, שאילו היו עשרה בני אדם שיפייסוהו לא היה נודר?

- יחנן אומר בשם חכמים שאין הלכה כן, הרי המלאכים בקיאים.
- יט. מפני מה היו בניה של אימא שלום יפיפים ביותר? משום שאינו מספר אלא באמצע הלילה כדי שלא יתן עיניו באשה אחרת, מגלה רק טפה וטפה שני מניה מכוסה, וממהר כאילו כפאו שד.
- כ. מה דורשים מ'ולא תתורו אחרי לבבכם'? שלא ישתה בכוס זה ועיניו בכוס אחר, אפילו שהשניה גם היא אשתו.
- כא. מה דורשים מ'וברותי מכם המורדים והפושעים ביי'? אלו בני תשע מידות, אנוסה, שנואה, נידוי, תמורה, מריבה, שכרות, גרושת הלב, ערבוביא, הוצפה.
- כב. מה נאמר על אדם שאשתו תובעתו, ובאיזה אופן? שזוכה לבנים שאפילו בדורו של משה רבינו לא היה כמותם, ובאופן שאינה תובעת בפה אלא שמפתה בדברי ריזוי, ונלמד מיששכר שהיו נבונים.
- דף כ"א יום ג' חיי שרה.
- א. איזה ארבעה נדרים התירו חכמים? זרוזין, הבאי, שגנות, אונסין.
- ב. האם ארבעה נדרים אלו צריכים התרה? אינם צריכים התרה כלל.
- ג. האם מותר לנדור נדרים אלו, לכתחילה [ר"ן]? לכתחילה לא יהא נודר בהם כדי לבטלן, שנאמר 'לא יחל דברו' – לא יעשה דבריו חולין.
- ד. באיזה אופן נקרא נדרי זרוזין? כגון שהמוכר אומר קונם שאיני פוחת מן הסלע (ד' דינרים), והלוקח אומר קונם שאיני מוסיף לך על השקל (ב' דינרים) ושניהם רוצים בג' דינרים מותרים, ואין אלו דברים שבלב שכך דרכן של מוכר ולוקח.
- ה. האם מותר למוכר ליקח פחות משלוש, או ללוקח ליתן יותר משלוש [ר"ן]?
- י"א שיכול שמוכר יכול למכרו בפחות מג' ולוקח יכול ליתן יותר מג', ולר"ן אין המוכר רשאי למכרו בשקל ולא הלוקח רשאי ליתן בסלע.

לרבי יוסי ולרבה בר רב הונא פותחים בזה, שעדיף מסתם חרטה, שבחרטה אינו מוצא שום ענין שמחמתו לא היה נודר, אמנם גרע מפתח, שהרי אין כעת עשרה בני אדם המפייסים אותו.

יד. מה הדין באמר מחמת כעס נדרתי, ואילו לא היו מרגיזים אותי לא הייתי נודר?
מתירים לו.

טו. באיזה פתח פתחו לאשה שהידירה בתה?

שאמרו לה אילו הייתה יודעת ששכנותיה אומרות על בתה, אילו לא ראתה בה אמה סיבה להדירה לא הייתה מדירתה.

דף כ"ב יום ד' חיי שרה.

א. איך פתח רבי ינאי סבא, את הנדר לנכדו?

ששאלו אם היה יודע שבשמים יפתחו את פנקסו, ומשמשו במעשיו, גם היה נודר, וכשהשיב שלא, התירו.

ב. מגין שפותחים את פינקסו של הנודר, וממשמשים במעשיו?

שנאמר 'אחר נדרים לבקר'.

ג. איך פתח רבן גמליאל הנדר, להווא סבא?

ששאלו אם היה יודע את דרשת הכתוב, 'יש בוטה כמדקרות חרב' שהכוונה שכל הבוטה ראוי לדקרו בחרב, וכשהשיב שלא, התירו.

ד. האם פותחים, בפתח שפתחו, רבי ינאי, ורבן גמליאל?

לשיטת הגמ' אין פותחים, שמא מתוך חומר העבירה ייתבשו לומר שהיו נודרים, לשיטת רבי ינאי, ור"ג, פותחין וכנ"ל.

ה. מה אמר רבי נתן על הנודר ועל המקיים נדרו?

הנודר, כאילו בנה במה בשעת איסור הבמות. והמקיימו, לרבי נתן כאילו הקריב עליו קרבן.

ו. האם אפשר לפתוח נדר במאמר של רבי נתן?

לרב כהנא ברישא פותחים לכו"ע, ובסיפא מחלוקת.

לרב טביומי, בסיפא אין פותחים לכו"ע, וברישא מחלוקת.

ולהלכה אין פותחים לא בתחילת המאמר ולא בסופו.

ז. מה אמר שמואל על הנודר ומקיים נדרו?

נקרא רשע, שנאמר 'כי תחדול לנדר לא יהיה בך חטא', ודורשים חדלה חדלה מ'.

ח. מה נאמר על הכועס?

א. כל מיני גיהנום שולטים בו [לפי שהכעס מביאו לכפור בעיקר] ב. מביאו לידי תחתוניות, ג. אף שכינה אינה חשובה כנגדו, ד. משכה תלמודו, ה. מוסיף מפשות, ו. ידוע שעוונותיו מרובים מזכויותיו.

ט. מה היה כשעלה עולא עם שני בני חוואי, לארץ ישראל?

אחד מהם שחט לחבירו ושאל את עולא אם עשה כהוגן, והשיבו שכן ופרע לו בית השחיטה שימות מהר.

י. מה אמר רבי יוחנן לעולה על זה, כשחשש שהחזיק עוברי עבירה?

רבי יוחנן אמר לו שהיה מותר לו לנהוג כן אף שמחזיק ידי עוברי עבירה, מפני שבכך הציל נפשו.

יא. מה תמה רבי יוחנן על עובדה זו, ומה ענה לו עולא?

רבי יוחנן תמה שהלא נאמר 'ונתן ה' לך שם לב רגז' והיינו בכבל ולא בארץ ישראל, ועולא השיבו שבאותה שעה עדיין לא עברו הירדן, ועבר הירדן לא נתקדש להבאת העומר ושאר קדושות.

יב. מה היה ניתן לישראל אלו לא חטאו?

לא ניתן להם אלא המישה חומשי תורה וספר יהושע, שיש בה ערכה של נחלות ארץ ישראל.

יג. למה לא היה ניתן להם שאר דברי נביאים?

שעיקר שאר דברי הנביאים הם תוכחה על עבירות שבידם.

יד. האם נזקקים להתיר שבועה באלוקי ישראל?

לרב אסי, אין נזקקים, חוץ מ'קונם' אשתי נהנית לי שגנבה כיסי ושהכתה את בני, ונמצא שלא גנבה

והכתה, (ומעמיד דבריו שרעתו היה שבכל אופן לא תהנה ממנו), שמתירים לו משום שלום ביתו ומשום שהוא כעין נדרי שנגזרות.

ולרב נחמן, נזקקים לכתחילה לכל נשבע באלוקי ישראל.

טו. האם כשנמצא שהכן גנבה את כיסו גם מתירים לו [ר"ן]?

לרשב"א מתירים לו גם אם נמצא שגנבה, משום שלום ביתו.

טז. האם כשנקט הפ"ן או תורה גם מתירים לו [ר"ן]?

מתירים אפילו כשנשבע בנקיטת הפ"ן, ודלא כדעת גאון שהנשבע בחפ"ן או בעשרת הדברות אין לו הפרה עולמית.

יז. האם להלכה פותחים בחרטה בנדר ובשבועה?

רבא אמר בשם רב נחמן, שפותחים בחרטה בין בנדר ובין בשבועה.

יח. להלכה האם נזקקין לאלוקי ישראל?

רבא אמר בשם רב נחמן, שנזקקין לאלוקי ישראל.

יט. למה הקפיד רב נחמן על רב ספרא?

שרב נחמן השתדל לחפש פתח להתיר לנדרו של רב ספרא, ועל כל פתח אמר שנדר גם על דעת בן.

כ. איך התיר בסוף רב ספרא לנדרו?

שמצא פתח בכך, שלא נדר על דעת שיכעיס את רב נחמן, שאין זה תפארת לעושיה ותפארת לו מן האדם.

דף כ"ג יום ה' חיי שרה.

א. איך פתח בטנית בן אבא שאול בן בטנית, פתח לנדרו של רבי שמעון ברבי?

בכך שהצטערו החכמים להתירו, וטלטלו עצמם מצל לשמש ומשמש לצל, והפתח שלא נדר על דעת שיצטערו החכמים.

ב. איזה פתח מצא רבי ישמעאל ברבי יוסי לעצמו?

שאחר שהצטערו חכמים להתירו, הכהו כובס אחד בכלי הכובסים, ואמר שעל דעת שיכהו הכובס לא נדר, ואינו נולד, ששיכיה המבזים תלמידי חכמים.

ג. באיזה פתח אפשר לפתוח, למי שהדיר את אשתו אם תעבור על דבריו, ועברה על דבריו?

פותחים לו, אילו היית יודע שתעבור על דבריך האם היית נודר.

ד. למה באופן הנ"ל אין מתירים הנדר מחמת נדרי זירוויז [ר"ן]?

אינו כנדר זירוויז, ששם לעולם לא היה דעתו לכך, אבל זה דעתו היה להדירה אם תעבור על תנאו ודעתו, שהרי הקפיד בכך.

ה. האם יחיד מומחה יכול להתיר נדרים [ר"ן]?

לרמב"ן דווקא אם הוא סמוך.

לרמב"ם כל שגמיר וסביר אף שאינו סמוך.

ו. האם במקום שיש מומחה יכולים ג' הדיוטות להתיר, והאם אחד מהג' צריך להיות גמיר וסביר [ר"ן]?

לכתחילה אין ג' הדיוטות מתירים, במקום שיש יחיד מומחה, מפני כבודו של חכם, ובדיעבד הותר הנדר בג' הדיוטות שמסבירים להם ומבינים, ולרבי יהודה צריך שאחד מהם יהא גמיר וסביר, ואין הלכה כדבריו.

ז. מה דין הרוצה שיאכל חברו אצלו ומסרב בו ומדירו?

לרבי אליעזר בן יעקב אינו נדר, שלא נתכוון אלא לזרוז.

ח. מה יכול לעשות מי שרוצה שלא יתקיימו נדריו כל השנה?

יעמוד בראש השנה ויאמר, כל נדר שאני עתיד לנדר יהא בטל.

ט. מה הדין אם נדר לאחר שעשה התנאי, [פירוש אביי במשנה]?

אם לא זכר התנאי, בשעת הנדר, נדרו בטל.

אם זכר התנאי בשעת הנדר, התנאי בטל והנדר קיים.

י. מה הדין כשהתנה על דבר מיוחד שנדריו יהיו בטלים, ובשעת הנדר זוכר שהתנה אבל אינו זוכר על מה התנה [פירוש רבא במשנה]?

אם אמר שנודר על דעת הראשונה ונזכר אחר כן שהתנה על אותו דבר, נדרו בטל, ואם לא אמר כן נדרו קיים.

יא. למה מנע רבא מרב הונא בר חיננא לדרוש הדין שמועיל תנאי לבטל נדריו שידור אחר כך?

יב. שרבא אמר, שרואים שהתנא רמזו ולא רצה לפרסמו.

מה אומר הר"ן על אמירת כל נדרי בליל יום הכיפורים [ר"ן]?

שאין ראוי לומר כן, שהרי התנא סתמו כדי שלא יקלו ראשם בנדריים.

הפ כ"ד יום וערש"ק חיי שרה.

א. באיזה אופן יכול האומר לחברו, קונם שאיני נהנה לך אם אי אתה נוטל לבגד כור חיטים ושתי חביות של יין, להתיר נדרו ללא חכם?

יכול להתיר נדרו, באופן שיאמר לו, כלום אמרת אלא בשביל כבודי, זהו כבודי, שאתכבד יותר כשיראו שאתה רוצה ליתן ואני איני רוצה לקבל.

ב. למה לא ניתר הנדר הנ"ל, משום נדרי זירוזין, גם כשאינו אומר לו כלום אמרת וכו'?

שכאן לא נתכוון לזירוז, אלא בדווקא נדר, שאומר, איני ככלב הלוקח הנאה ואיני נותן הנאה, שאיני רוצה ליהנות ממך אם אינך נהנה ממני.

ג. מה הדין באומר לחבירו, קונם שאתה נהנה לי אם אי אתה נותן לבני כור חיטים ושתי חביות של יין? לרבי מאיר, אם אינו נותן נאסר בהנאה ממנו.

לחכמים יכול להתיר את נדרו שלא על פי חכם, שיאמר הריני כאילו התקבלתי, [ומירי שבניו סמוכים על שולחני, אבל אם אינם סמוכים על שולחני צריכים הבנים לומר, הרינו כאילו התקבלנו].

ד. האם גם באופן שעבר חבירו על רצונו יכול לומר לו הרי הוא כאילו לא עברת ויתיר נידרו [ר"ן]?

לרשב"א, אין יכול לומר כאילו לא נעשה, וכגון אם אמר, נכסי אסורים לך אם תלך למקום פלוני, והלך, אינו יכול לומר לו כאילו לא הלכת, ולי"א גם בזה יכול

לומר כן, כיון שהתנאי נעשה להשלים רצונו ועכשיו אינו חושש אם הלך, ונשלם רצונו.

ה. האם קונם שאתה נהנה לי אם אי אתה נותן לבני וכו' נחשב לנדרי זירוז, שמותר לר"א בן יעקב בכל אופן?

אינו נחשב לנדרי זירוז, אלא נדר בדווקא, שאומר, איני מלך שאני מהנה אותך ואתה אינך מהנה אותי.

ו. מה הדין כשהדירו חבירו שיאכל אצלו, וחלה הוא או בנו, או שערכו נהר?

מותר, שהרי נאנס, אבל אם לא נאנס נאסר.

ז. למה הנדר הנ"ל שהדירו שיאכל אצלו, לא נחשב לנדרי זירוזין, שיהיה מותר גם בלא אונס?

שמדובר באופן שהמוזמן ביקש מהמוזמן שיזמינו, ושידור על כך, שאז אין זה נדרי זירוזין, שהרי לא היה המוזמן צריך לזרוז המוזמן שיבא לאכול אצלו.

ח. מה הדין באומר לחבירו קונם מה שאני נהנה ממך אם אי אתה מתארח אצלי ותאכל עמי פת חמה ותשתה עמי כוס חמין?

לרבי אליעזר בן יעקב הרי זה נדרי זירוזין ומותר.

לחכמים, אינו נדרי זירוזין ואסור.

ט. האם הגמרא כאן חזרה ממה שאמרה לעיל שאף לר"א בן יעקב אינו נקרא נדרי זירוזין באופן שהדיר את חבירו שיאכל אצלו [ר"ן]?

לפירוש א' בר"ן, חזרה בה הגמרא ממה שאמרו לעיל שכשמדיר המוזמן את עצמו מודה רבי אליעזר בן יעקב משום שאומר איני ככלב וכו'.

ולפירוש שני בר"ן, לא חזרה בה הגמרא, אלא כאן היא מתנה מועטת, ורק במתנה מרובה מודה רבי אליעזר בן יעקב. וכן סובר הרמב"ן, וכן פסק הר"ן שהלכה כראב"י.

י. באיזה שני אופנים מודה רבי אליעזר בן יעקב, שאינו נקרא נדרי זירוזין [ר"ן]?

א. במתנה מרובה, שאומר: איני ככלב וכו'. ב. במדיח שלא יהנה משלו אם אינו מהנה את בנו, שאומר: איני כמלך וכו'.

יא. כפי מי ההלכה בנדר הנ"ל?

לרב הונא, ולרב אדא בר אבהו, הלכה כרבי אליעזר בן יעקב.

יב. האם נדרי הבאי ושבועות הבאי מותרים?

נדרי הבאי מותרים.

שבועות הבאי, לגירסת הגמ' אסורים, לגירסת הר"ן מותרים.

יג. באיזה אופן מיירי נדרי הבאי שמותרים, ושבועות

הבאי שאסורים, ואמאי [גירסת הגמרא]?

נדרי הבאי א. כגון שאמר קונם אם לא ראיתי בדרך הזה כעולי מצרים. ב. וכן אם אמר דבר שאינו יכול להיות, כגון, קונם אם לא ראיתי נחש כקורת בית הבר, שתולים שרצה להגזים.

שבועות הבאי, לאביי שנשבע שראה עם כיוצאי מצרים, או נחש כקורות בית הבר.

לרבא, מיירי באומר יאסרו פירות העולם עלי, אם לא ראיתי וכו'.

יד. באיזה אופן מיירי נדרי הבאי, ושבועות הבאי

שמותרים, ואמאי [גירסת הר"ן]?

נדרי הבאי א. כגון שאמר קונם אם לא ראיתי בדרך הזה כעולי מצרים, ומותר משום שבאמת ראה עם רב, ודרך בני אדם לדבר בלשון גוזמא. ב. וכן אם אמר דבר שאינו יכול להיות, כגון, קונם אם לא ראיתי נחש כקורת בית הבר, אף שאפילו בדרך גוזמא אין מדברים כן ומותר משום שאומדים דעתו שלא נתכוון לאסור הפירות, שאם רצה לאסור עצמו היה אוסר בסתם, אלא רצה לומר דברי הבאי.

שבועות הבאי א. כגון שאמר שבועה אם לא ראיתי כעולי מצרים, ומותר שדרך בני אדם להגזים גם בשבועה. ב. וכן אם אמר דבר שאינו יכול להיות, כגון, שבועה אם לא ראיתי נחש כקורת בית הבר,

ומותר משום שאומדים דעתו שלא נתכוון לאסור הפירות, אבל לוקה משום שבועת שווא.

טז. מה הדין באומר שבועה אם לא ראיתי כעולי מצרים?

לכו"ע אין בלשון זה שבועה כלל.

טז. למה לא חוששים שראה קבוצת נמלים וקרא להם

יוצאי מצרים ועליהם נשבע?

שהנשבע נשבע על דעתו.

דף כ"ה שב"ק חיי שרה.

א. לפי הנ"ל שכל הנשבע נשבע על דעתו, למה

הוצרכו לומר בשבועת מודה במקצת, על דעתו

ועל דעת בי"ד?

שמא יערים וישבע שבועת אמת, וכמעשה דקניא דרבא.

ב. מה היה המעשה בקניא אצל רבא?

שהאדם שהיה חייב המעות, מסר לתובע את מקלו לפני שנשבע, ונשבע שמסר לנתבע המעות, והנתבע שבר את המקל מתוך כעס, ונפלו מהמקל המעות, ונמצא שנשבע על אמת.

ג. האם חוששים שיקרא לחתיכות עץ מעות וישבע

עליהם?

אין חוששים, שאין אדם נשבע על תנאי שבליבו.

למה היה צריך משה להשביע את ישראל על עתו ועל דעת המקום?

שמא ישבעו לעבודת כוכבים שנקרא אלוה, שנאמר ובכל אלהי העמים וכו' ואף שהיה יכול להשביעם שבועה מקימין עבודת כוכבים, ותורה כולה, או תרי"ג מצוות, מכל מקום השביעם באופן פשוט.

ד. להוא אמינא למה לא השביעם, במצוות, או בכל

המצוות, או בתורה, או בתורות, או בתורות

ומצוות, או בתורה כולה?

שמצוות אפשר לפרש, מצוות המלך.

וכל מצוות, אפשר לפרש מצוות ציצית ששקולה כנגד כל המצוות.

ותורה, יכול להתפרש תורה אחת.

תורות, יכולה להתפרש, תורת הטאת, תורת אשם.

תורה ומצוות, שיכול להתפרש תורת מנחה, ומצוות מצוות המלך.

תורה כולה, שיכול להתפרש עבודת כוכבים ששקולה ככל התורה.

ה. למה אמר משה גם על דעת המקום [ר"ן]?

כדי שלא יהיה להם הפרה.

ו. מה הפירוש נחש כקורת בית הבד?

טרוף בגבו כקורת בית הבד, אך אין לפרש טרוף בצווארו, שהרי כל הנחשים כן, וכן אין לומר שהכוונה לגודל, שהרי מצינו נחש בדול שבלע י"ג אורות.

למה נקט התנא כקורת בית הבד, ולא נחש טרוף?

להשמיע שהמוכר קורת בית הבד לחבירו צריך שיהיה טרוף.

ז. מה הפירוש נדרי שנגזת, ושבעות שנגזת, ובאיזה אופן מותרים?

א. ששנג בשעת נדרו, ואמר קונם וכו' אם אכלתי ושתתי, ונזכר שאכל ושתה.

ב. שאמר קונם וכו' אם אוכל או אשתה, ושנג בשעה שראוי לחול הנדר ואכל ושתה.

ג. אמר קונם אשתי וכו' שנגבה את כיסי, ונדע שלא נגבה.

ד. שראה אנשים אוכלים פירותיו, ואמר הרי הן עליכם קרבן, ונמצאו שם אביו או בנו.

ה. מה יהיה הדין באופן של רב כהנא ורב אסי שנחלקו מה אמר רב, אם נשבעו שיאסרו פירות עליהם?

אף שכל אחד נשבע שדבריו אמת, מותרים הם.

ו. מה דין האחרים, באופן שראה אוכלים פירותיו ואמר הרי הן עליכם קרבן, ונמצאו שם גם אביו או בניו?

לבית שמאי האחרים אסורים.

לבית הלל האחרים גם מותרים.

י. מה הדין ימי החול, באופן שאסר עצמו בבשר ויין

שנה אחת, ופתחו לו בשבתות וביו"ט?

לחכמים, שאר הימים אסורים.

לרבי עקיבא, כל הימים מותרים, שנדר שהותר מקצתו הותר כולו.

יא. באיזה אופן נחלקו, בית שמאי וב"ה, וחכמים ור"ע?

לרבה, נחלקו כשמחליף דבריו, אבל במעמיד דבריו לכו"ע לא הותר כולו.

לרבא, נחלקו כשמעיד דבריו, אבל במחליף דבריו לכו"ע הותר כולו.

יב. לרבא שסבר שנחלקו במעמיד דבריו, מהו סברת ב"ש וב"ה?

לבית שמאי, אסורים, שסוברים כרבי מאיר, שתפוס לשון ראשון, וכיוון שמסכים למה שאמר בתחילה, אין זה הותר מקצתו, שאביו מעולם לא היה בכלל הנדר.

לבית הלל, מותרים שסוברים כרבי יוסי שבגמר דבריו אדם נתפס, וכיוון שאמר חוץ מאבא נמצא שיש טעות בנדר, והותר כולו.

יג. לרבה שסבר שנחלקו במחליף דבריו, מהו סברת ב"ש וב"ה?

לבית שמאי, אסורים, שאינם סוברים שנדר שהותר מקצתו הותר כולו.

לבית הלל, מותרים, שבאופן זה שיש טעות גם לגבי אביו וגם בלשון לגבי אחרים, אומרים נדר שהותר מקצתו הותר כולו.

להארות והערות

ולקבלת הגליון

0504110960

4110960@gmail.com